

מסדר החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ר ו ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת נחמה לינוביץ
שנת העשרים ושלש

13

וישב (תשכ"ד) פרק ס'

א. שאלות כלליות בפתרון החלומות

1) ר' יצחק עראמתו עקדת יצחקו
קרוב היה הרב לפתור שני החלומות שלהם בשנה, כי מה שהיה רואה שהעוף
אוכל המאכלים מעל ראשו היה דומה למה שאמר שר המטבח "ואתן את הכוס
על כף פרעה", כי המלך דומה אל הנשר גדול הכנפים (ע' יחזקאל י"ז)...
אמנם נפשו יוסף בפתרון החלומות אחר מה שקדם לו מחברתם ומחתחלפות
שרתם ותקדושת אפ"י להם אצל המלך ומתבדל החמאים אשר עליהם נתפסו וגזר
זה לפחילה וזה - לצליבה... הר"י נתבאר השערת הפתרון הוא תכרת החולט.

א) הסבר את דברי בעל העקדה המסומנים בקו.

ב) התוכל לסווא בפרטי החלומות סימנים המעידים על חשוני באופים
ובטיב עבודתם של שני החלומים (בלשונו בעל העקדה) "המפלגות
שרתם ומתבדל החמאים אשר עליהם נתפסו".

2) ר' אברהם אבן עזרא י"ב ד"ה פתרון

יש הואלים: מאין ידע יוסף כי שלשה שריגים הם ימים ולא חדשים או שנים?
ויאכן "יום הולדת את פרעה" כמו חיום שבולדו בו, כי הנה חיום יש מלכים
שיעשו ששנה ביום הקופת שנתם ויקראו לכל עבדיהם ויתנו להם פתנות...

מבדנת

ואם תסאלו מי הגיד ליוסף שהיו שלשה ימים - ולא חדשים או שנים? אני
אשיבך מלין, שרוח הקדש היה מיטב את יוסף במה שפתר, לא כהו המסער בלבד.

השנה דברי שניהם לדברי בעל עקדת יצחק דלעיל,
שתי השקפות הרבעו בזה בפתרון חלומות, אלו הן?
היש סתירה ביניהן אם אין?

ב. ד' ויחיו ימים במשכר

בעל מסר חכמת (ר' מאיר שטחא מרוינסק)

נראה דמן הממים היה, שיהיה ימים עם שרי המסקים והאופים ללמדו פכטיס
מלכות וכל חללה של רשות, אשר ראוי לשלוט לידע. ולכן חלמו רק שלשה
ימים קודם צאתם, שאם חלמו קודם, אז היה שר האופים קוצף עליו ולא
היה מלמדו מסארי המלוכה ומנהגיה. ושר המסקים ושר האופים תמה היו שני
המדינה... של כל המסקים והאופים במדינה, עליהם ועל המכה.

מהי התמיתה מרצה לתרץ בדרך זו?

ג. ט"ו כי גבגב גנבתי פארץ העברים

השנה את שמי דעות הפרשנים ל"ז כ"ז

ויעברו אנשים מדינים סוחזים וימסכרו ויעלו את יוסף מן הבור
וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף.

רש"י ו"ה ויעברו אנשים מדינים: זו היא שירה אחרת להודיעך הכתוב שבטכר עמית
הרבה.

ד"ה וימסכרו בני יעקב את יוסף מן הבור וימכרוהו לישמעאלים והישמעאלים
למדינים וחמדינים למצרים.

רש"י ד"ה ויעברו אנשים מדינים: בתוך שהיו יושבים לאכול לחם ורחוקים היו
קצה מן הבור לבלתי אכול על הדם ומתלינים היו לישמעאלים שראו, וקודם
שבאו הישמעאלים עברו אנשים מדינים אחרים דרך שם וראוהו בבור ומסכוהו
ומכרוהו המדינים לישמעאלים, ויש לומר מהאחים לא ידעו.
ואע"פ אשר כתב (בר' ט"ה ד') "אשר מכרתם אותי מצרימה", יש לומר
שהגורם פעשיהם סייסם במכירתו.

זה נראה לי לפי עושק דרך פשוט של פקדא, כי "ויעברו אנשים מדינים"
מטעם - על ידי פקדא, והם מכרוהו לישמעאלים.

הסבר האם יש ביד מסוקנו להכריע במחלוקת. שבין רש"י ורש"י בשאלת מכירת יוסף?

ד. שאלות ודיוקים ברש"י:

- 1) ד' ד"ה ויפקד שר הטבחים את יוסף לחיות אתם.
- א א) השנה לדברי רש"י אלה את דבריו: בר' כ"ד י"ח ד"ה ותורד כזה: מעל שכמה. שם' ג' ג' ד"ה אסורה נא; אסורה מכאן להתקרב שם. מה הקשי המשותף בפסוקנו ובשני הפסוקים הנ"ל, ומהו הכלל הלשוני שלפני רש"י מישב את הקשי?
- ב א א) בפרשת וישב מצינו שרש"י עומד טוב על קשי כזה, היכן?
- מה תראה לפרוש זה של"מימם?
- ה' ד"ה ויהיו ימים במשמר; שנים עשר חדש.
- ה' ד"ה ויחלמו חלום שניהם: ויחלמו שניהם חלום, זהו פשוטו, ומדרשו: כל אחד חלם חלום שניהם, שחלם את חלומו ופתרון חברו, וזהו שנאמר (מ' ט"ז) "וירא שר האופים כי טוב פתרו".
- א א) מה קשה בפסוקנו? א ב) מה ראה שרש"י להזכיר את פ' ט"ז כאן ולא פרוש במקומו? א א ג) מהו הקשי שבפ' ט"ז המתפלג על פי דברי רש"י כאן? א א ד) התוכל לישב קשי זה בפ' ט"ז בדרך אחרת, (בהתאם לפרוש פסוקנו לפי פשוטו ולא לפי מדרשו)?
- ומקשים מפרשי רש"י: מניין לרש"י שהוא לשון חשבון ולמה לא יפרש שהוא לשון הרמת ראש ומתן כבוד? ענה לשאלתם!
- 4) י"ג ד"ה ישא פרעה את ראשו: לשון חשבון, כשיפקוד שאר עבדיו לשאת לפניו בסעודה, ימנה אותך עמהם.

תשובות יש לשלוח לבחמה ליבוביץ ירושלים קרית משה

שאלות בטעמי המקרא העורך: מיכאל פרלמן

- 1) ... וינחם יהודה ויעל על גזזי צאנו הוא וחירה רעהו העדלמי תמנתח. בצלע הזאת בא צירוף המפסיקים: רביע-גרש-פשמא-רביע-תביר-ספחא-סו"פ.
- א) היכן מתחלקת הצלע?
 ב) מדוע לא בא "וינחם יהודה" בטעמים מדוע יקרא?
 ג) ראב"ע: ד"ה וינחם יהודה: פירושו: אחר שקבל הבודדים על ג' ז' צאנו האם דבריו מתפרשים לגבי הטעמים?
 ד) מהו המשפט הראשי ומהו המשפט הטפל ע"פ הטעמים?
- 2) ל"ט ח' וימאן ואמר אל-אשת אדביר הן אדביל לא-ידע אתי מה-בבית וכל אשר יש -לו נתן בידו.
- מנחת שי מביא את דברי בחיי: אטעם שבמלת "וימאן" שלשלת מורה על איסור הדבר ועל תיחתו נמנע אצלו ממאן בו בתכלית הסיאון. שהרי מתוך הטעמים שבתורה אנו מבינים מה שלא נכתב בה, ענין התנועות שבאדם, שמחוכם נדע כרוגת לבו.
- א) הסבר את הערתו הכללית בסוף דבריו.
 ב) איך מסבירה השלשלת את אופן הסיאון של יוסף?